

PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGIKA

Zora Syslová, Lucie Grůzová

Předškolní pedagogika jako vědní disciplína

1. Termín Pedagogika pochází z antického Řecka, kde byl slovem paidagógos označován otrok, který pečoval o syna svého pána, doprovázel jej na cvičení a do školy. Tento výraz se přesunul do antické latiny - jakožto paedagogus s posunutým významem otrok → učitel, vychovatel.
2. Pedagogika je chápána jako věda s širokým spektrem zájmů a obrovským polem působnosti (propojení teorie a praxe).
3. Věda a výzkum zabývající se vzděláváním a výchovou v nejrůznějších sférách života a společnosti.

Předškolní pedagogika jako součást vědy

PEDAGOGIKA

- 1) Podle obsahu zkoumání: obecná pedagogika, srovnávací pedagogika, dějiny pedagogiky a školství, teorie výchovy, obecná didaktika, oborové didaktiky, pedagogická diagnostika, pedagogická evaluace, pedagogická prognostika, pedagogická teleologie, teorie řízení škol a školství, technologie vzdělávání.
- 2) Podle věku: **předškolní pedagogika**, školní, vysokoškolská, andragogika (výchova a vzdělávání dospělých v ekonomicky produktivním věku), gerontagogika (výchova a vzdělávání seniorů / dospělých v ekonomicky neproduktivním věku).
- 3) Podle fází společenského vývoje: antická, křesťanská, renesanční, reformní, pragmatická, moderní a postmoderní pedagogika.
- 4) Speciálně pedagogické vědy: psychopedie, somatopedie, surdopedie, logopedie, oftalmopedie / tyflopédie, etopedie.
- 5) Podle oblastí aplikace: rodinná, sociální, profesní, inženýrská, vojenská pedagogika, pedagogika volného času, výchova v nápravných zařízeních, výchova v organizacích dětí a mládeže, alternativní pedagogika.

Pedagogika je věda o edukaci, tedy o výchově a vzdělávání.

Jako věda zahrnuje teorii i praxi.

Má charakter normativní, explorativní a explanativní.

- normativní charakter - pedagogika stanovuje určité normy, vzory, doporučení, cíle, jak realizovat edukaci
- explorativní charakter - pedagogika zkoumá, je založena na poznatcích získaných z výzkumu
- explanativní charakter - pedagogika zjišťuje, popisuje, vysvětluje různé jevy edukační reality

Pedagogika má svůj předmět bádání, význam a úkoly, obsahovou strukturu, účel a poslání, výzkum a jeho metody.

Má-li být vědou, musí se opírat o výzkum.

Pedagogika plní tři úkoly

- Analytické úkoly - zkoumá aktuální výchovnou realitu
- Verifikační úkoly - ověřuje, zda dosud platí určité poznatky
- Prognostické úkoly - formuluje perspektivní výchovné cíle.

Obsah:

- Historický exkurz - vznik předškolních institucí (jejich vývoj, teoretická východiska vzdělávání)
 - Výzkumy předškolního vzdělávání
 - Vývoj vědní disciplíny „Předškolní pedagogika“
-

Historický exkurz

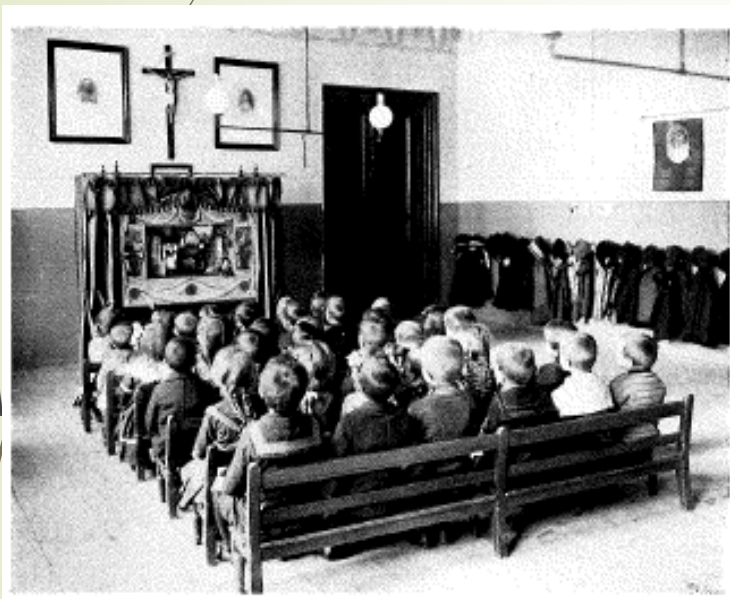
- Individuální výchova dětí předškolního věku (podle společenské vrstvy)
 - Vznik prvních předškolních institucí v souvislosti s průmyslovou revolucí
 - Předškolní vzdělávání jako součást vzdělávací soustavy v souvislosti s celoživotním učením
-

První předškolní instituce

- **1832** vznikla u nás první OPATROVNA Na Hrádku, kterou vedl J. V. Svoboda. Vyučoval v ní trivium – obsah vzdělávání sestavil na základě znalosti Informatoria.
- **1864** Zahrádky podle Fröbela – učilo se pouze německy. Koncepce byla postavena zejména na hře, Fröbel je autorem tzv. dárků – pomůcek ve tvaru krychlí, koule, kužele ...
- **1869** byla zřízena první česká MATEŘSKÁ ŠKOLA U Svatého Jakuba. Ředitelka Marie Riegrová – Palacká. Koncepce vycházela ze tří:
 - francouzské (citový vztah opatrovatelky k dítěti, mravní výchova, vých. vzdělávací cíle)
 - české (výuka trivia podle Svobody)
 - německé (dárky Fröbelovi)

Dobové fotografie

M

(Opravilová & Uhlířová, 2017)

Výzkumy předškolního vzdělávání

- 1. polovina 20. století
 - 2. polovina 20. století
 - 21. století
-

Výzkumy 1. poloviny 20. století:

Hlavním tématem výzkumů bylo **dítě**:

František Čáda (1906, 1908)

Otokar Chlup (1908, 1925)

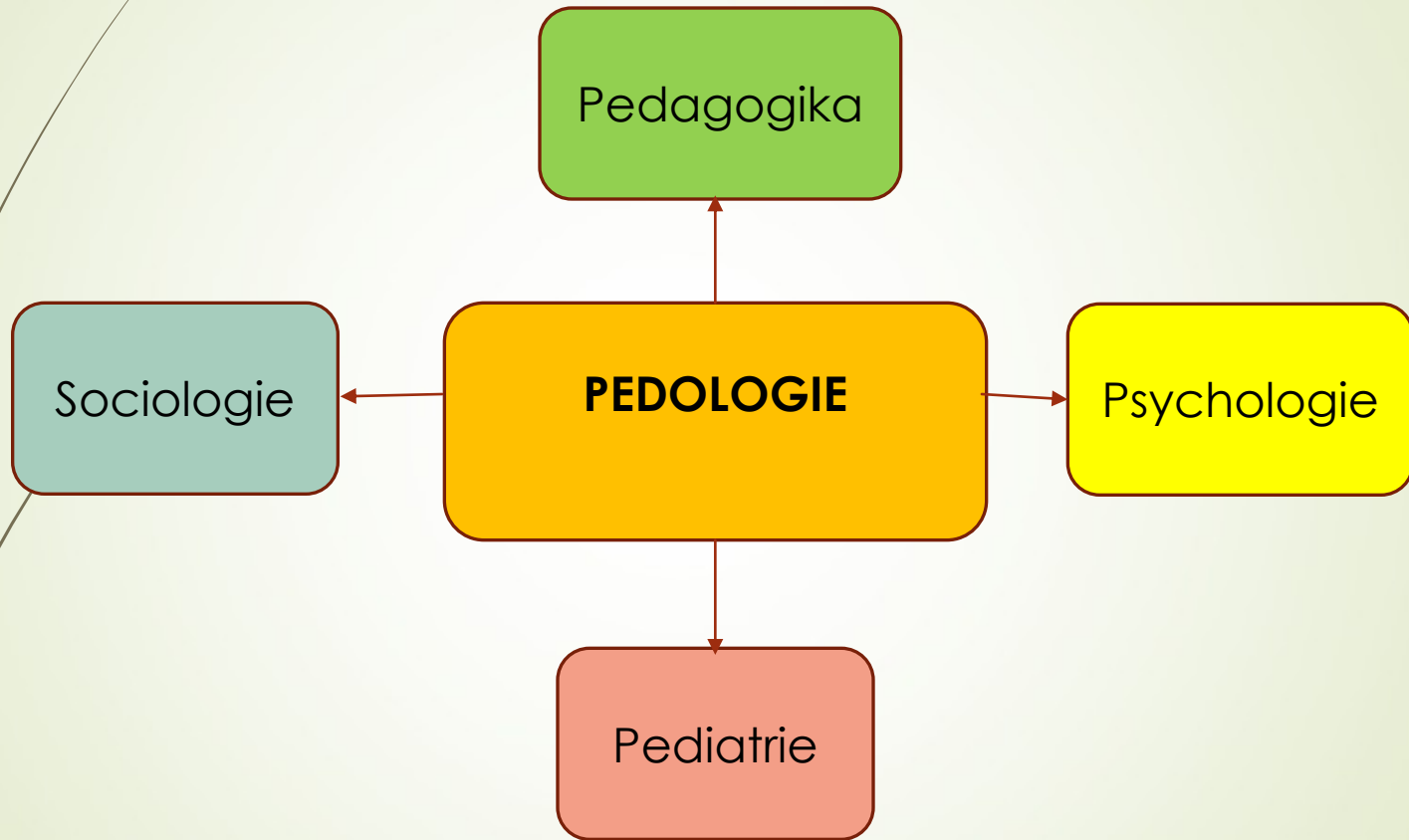
Inocenc Arnošt Bláha (1927)

František Štampach (1933)

Cyril Stejskal (1934)

Pedagogická encyklopedie (Chlup, Uher & Kubálek, et al., 1938, 1939, 1940)

1. polovina 20. století:

Ústav pro výzkum dítěte (1911)

Výzkumy 2. poloviny 20. století:

František Pražák (1945, 1948)

Langmeier & Matějček (1963)

Václav Příhoda (1967)

Zdeněk Matějček (1986, 1994, 1995)

2. polovina 20. století:

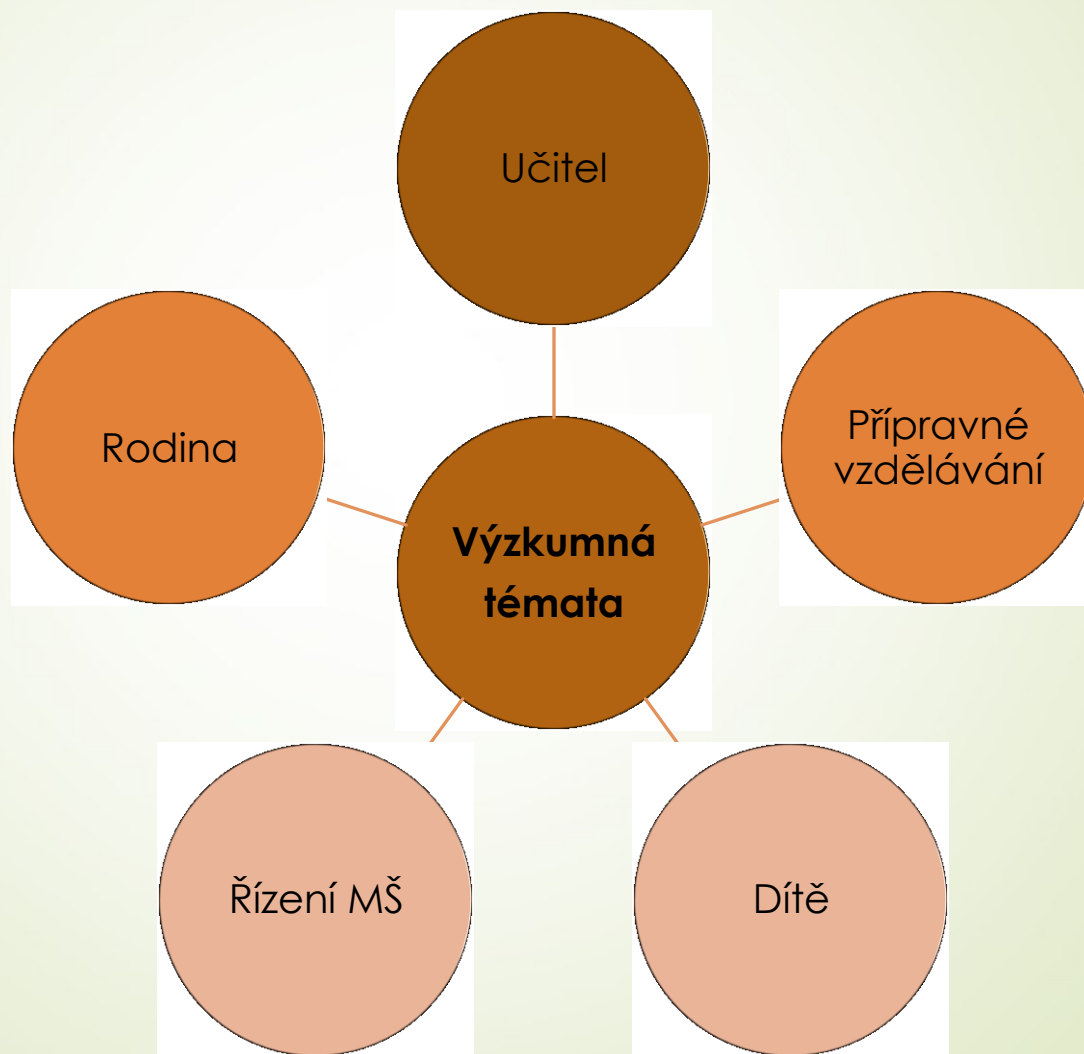
ZAHRANIČÍ

➔ rozvoj výzkumu
(OMEP,
UNESCO, OECD)

ČESKÁ
REPUBLIKA

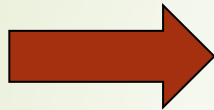
➔ úpadek výzkumu

Výzkumy 21. století

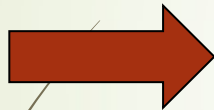

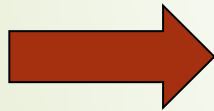
fragmentarizace výzkumů

chybějící interdisciplinární pohled

nedostatečná opora v zahraničních
výzkumech

změny v metodologii

Předmět předškolní pedagogiky

Při sledování každé výchovné situace je třeba mít na paměti, že je v ní přítomná:

- **osobnost jedince**, který je vychováván
- **osobnost vzdělavatele** (jeho styl)
- **cíl**, k němuž vzdělávání a výchovné působení směřuje
- **prostředky**, jak cíle dosáhnout (vzdělávací strategie)
- **podmínky**, za nichž vzdělávání probíhá

Specifika předškolního vzdělávání

- Předškolní dítě se učí především na základě své interakce s okolím a svou vlastní prožitou zkušeností, tzn. spontánně.
- Tyto zkušenosti zpracovává prostřednictvím hry.
- Do řízených aktivit se aplikuje podstata spontánního učení.

Osobnost jedince, který je vychováván

Objekt x subjekt vzdělávání

- Genetika
- Vliv rodiny
- IQ versus EQ
- Potřeby dítěte

Osobnost vzdělavatele

- Příprava na profesi (kvalifikace)
- Osobnostní předpoklady
- Odbornost

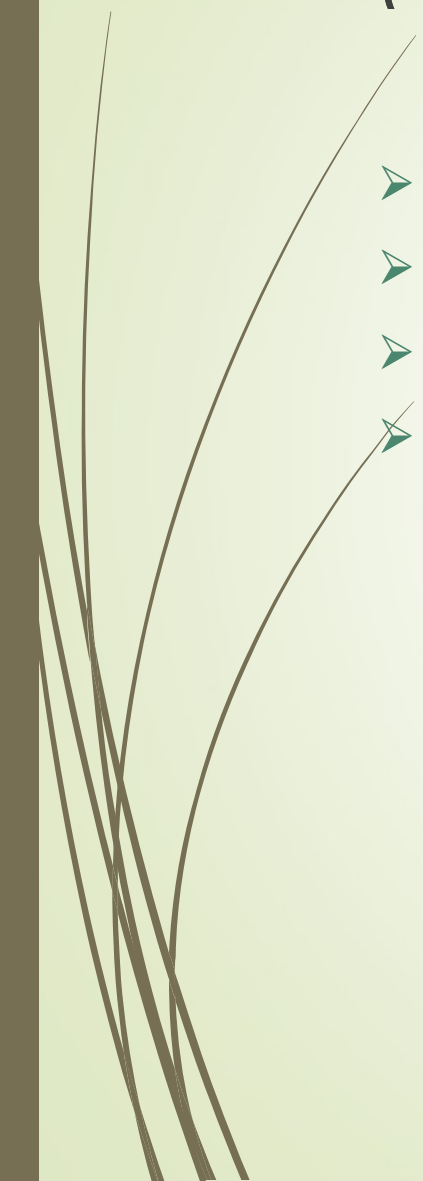

Cíl, k němuž vzdělávání a výchovné působení směřuje

- Kognitivní a socioemoční cíle
 - Dlouhodobé a krátkodobé cíle
-

Prostředky, jak cíle dosáhnout (vzdělávací strategie)

-
- Metody
 - Organizační formy
 - Interakce
 - Vzdělávací nabídka (obsah vzdělávání)

LITERATURA:

HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z. *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-210

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5107-8

PRŮCHA, J., KOŽÁTKOVÁ, S. *Předškolní pedagogika*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4